הלכה · משנה תורה · מפרשים · שער המלך · ספר שופטים

שער המלך על משנה תורה, הלכות מלכים ומלחמות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שער המלך על משנה תורה, הלכות מלכים ומלחמות

רבי יצחק נוניס בילמונטי

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שער-המלך-על-משנה-תורה-הלכות-מלכים-ומלחמות/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ד 4

פרק א

הלכה ד

אין מעמידים מלך מקהל גרים כו' עד שתהיה אמו מישראל כו' ולא למלכות בלבד אלא לכל שררות כו'. כתב מרן דנפ"ל מההיא דפרק החולץ דרבא אכשרי' לרב מרי בר רחל ומנייה בפורסי בבבל מטעמא כיון דאמו מישראל הויא ומשמע ליה לרבינו דל"ש מלך ול"ש שאר שררות חד דינא אית להו דמהיכא דנפ"ל מלך נפ"ל שאר שררות ומבואר הוא לפי זה שלדעת רבינו אפילו עבד וגוי הבא על בת ישראל הולד כשר למלכות שהרי רב מרי בר רחל מגוי הבא על בת ישראל הוה כמ"ש רש"י וכדאמרינן בפרק יש נוחלין רב מרי בר רחל הורתו שלא בקדושה הוה ולדעת רבינו מלכות ושאר שררות חד דינא אית להו ואע"ג דתניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה וגוי ועבד הבא על בת ישראל קי"ל דהולד פגום לכהונה כמ"ש הרא"ש פרק החולץ ואף לדעת הרי"ף ז"ל ספיקא מיהא הוי י"ל דס"ל לרבינו ז"ל דתלמודא דידן פליגא אתוספתא מדאכשר רבא לרב מרי מטעמא דאמו מישראל אע"ג דפגום מיהא לכהונה ולא ס"ל לחלק בין מלכות לשאר שררות ובהכי נחה שקטה מה שתמה הר"ב ל"מ ז"ל בפ"ב מהלכות סנהדרין אמאי השמיט רבינו תוספתא הלזו ולא ידעתי אדק"ל אמאי אשמיט אמאי לא ק"ל ממה שהכשיר רבינו כל שאמו מישראל ואפילו מגוי ועבד ולומר דס"ל לרבינו דגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר לכהונה זה ודאי דוחק שהרי לדעת הרי"ף ספיקא הוי וגם מדברי הרב המגיד פרק י"ד מהלכות איסורי ביאה משמע שלא בא מפורש בדברי רבינו אי ס"ל כהרי"ף דספיקא הוי או כמ"ד דפגום מיהא לכהונה יע"ש וכן מבואר מדברי הגהות מיימוני שלדעת רבינו אפילו מגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד כשר למלכות שכתב וזה לשונו אבל בספר המצות כתב בד"א בשאר שררות אבל במלכות תניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה כו' הרי מבואר דס"ל שרבינו ז"ל חולק אסברת הסמ"ג ז"ל וס"ל דמעמידין מלך אפילו ממי שאין משיאין לכהונה שאלו היה דעתו ז"ל דמ"ש רבינו עד שתהיה אמו מישראל מיירי דוקא בגר הבא על ב"י הא קי"ל דגר הבא על ב"י הולד כשר לכהונה וזה פשוט:

ויש לי מן התימה על מרן החבי"ב ז"ל שכתב בחידושיו פ"ב מה' סנהדרין על מ"ש מרן שם שלדעת רבינו לדיני נפשות בעינן שיהיה ישראל מכל צדדיו ואפילו מגר הבא על בת ישראל הולד פסול לדיני נפשות וכדעת הרי"ף ורב אחא משבחא כתב עליו וז"ל ולי נראה דלא עדיף דין בדיני נפשות ממלך ובמלך כתב הרמב"ם ז"ל דאם אמו או אביו מישראל כשר למלכות ומה שלא כתב הכשר באמו מישראל בדיני נפשות משום בן הבא

מגוי ועבד הבא על ב"י דאע"ג דמקרב אחיך קרינן ביה וכשר לדיני ממונות פסול לדיני נפשות משום דבעינן מן המשיאין לכהונה דכתיב ונשאו אתך בדומין לך את"ד יע"ש והוא תימא שהרי לדעת רבינו מבואר דגבי מלך אפילו מגוי ועבד הבא על בת ישראל כשר למלכות וכמבואר מדברי הגהות מיי' ז"ל וכן מבואר ג"כ מסתמיות דברי רבינו שכתב עד שתהיה אמו מישראל כלשון שכתב בהלכות סנהדרין גבי דיני ממונות והתם אפילו מגוי נמי ס"ל דכשר וזה פשוט :

הן אמת דק' לכאורה לדעת הרי"ף ורבינו כפי מ"ש מרן דאפילו מגר הבא על ב"י פסול לדיני נפשות דבפרק אחד דיני ממונות תנן דאין דנין דיני נפשות אלא כהנים לוים וישראלים מן המשיאין לכהונה וגר שנשא ישראלית קי"ל דהולד כשר לכהונה וכמו כן קשה למ"ש הרשב"א ז"ל ביבמות פרק מצות חליצה שלדעת הרי"ף מלך וחליצה ודיני נפשות חד דינא אית להו דבעינן ישראל מכל צדדיו שהרי בתוספתא קתני אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה וגר שנשא ישראלית מן המשיאין לכהונה הם וכמו כן ראיתי מי שהקשה עיין בס' שמע יעקב בקונטרס ארעא דרבנן על מ"ש התוס' פרק החולץ דמ"ה ד"ה כיון דאמו מישראל וז"ל ולפי"ז אמאי נענשו הא אמרינן הכא כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ביה ואע"ג דתניא בתוספתא אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה תימא היא לומר דמשום איסור דרבנן דנענשו כו' יע"ש אשר נראה דלגבי מלך בעינן ישראל מכל צדדיו ואמאי הא קי"ל דגר שנשא ישראלי' בתו כשרה לכהונה והא ודאי לק"מ דהתוס' ז"ל קיימי גבי אגריפס דעבד הבא על ב"י הוה ומש"ה כתבו דלא היה כשר למלכות משום דבעינן מן המשיאין לכהונה וס"ל דגוי ועבד הבא על ב"י הולד פגום לכהונה וזה פשוטתייהו לדעת הרי"ף ורבינו קשה וי"ל דס"ל ז"ל דכללא דמתני' דאין דנין דיני נפשות אלא מן המשיאין לכהונה לאו למימרא דכל שמשיאין לכהונה דנין דיני נפשות דא"כ הכי הו"ל למתני כל שמשיאין לכהונה דנין דיני נפשות אלא כללא דמתני' אפיסולא הוא דמיהדר דכל שאין משיאין לכהונה אינו כשר לדיני נפשות כגון חלל וכיוצא אמנם משכחת לה מן המשיאין לכהונה שאין דנין דיני נפשות ומטעמא אחרינא דבעינן דומיא דאתך ותדע שהרי סומא בב' עיניו פסול לדיני נפשות לדעת רבינו אע"ג דמשיאין לכהונה אלא ודאי כללא דמתני' לפיסולא הוא דאתא ובהכי נמי יש ליישב תוספתא דקתני אין מעמידין מלך אלא מן המשיאין לכהונה דפסולא אתא לאשמועינן דכל שאין משיאין לכהונה אינו כשר למלכות ואה"נ דמשכחת לה מן המשיאין לכהונה דפסול למלכות וזה ברור:

ואולם דברי התוס' דפרק מצות חליצה דף ק"ב צריכים ביאור שכתבו בד"ה לענין חליצה

וז"ל פי' באמו לא שרי עד שיהא גם אביו מישראל אבל באביו לחוד סגי דהא אפילו לענין יחס כהונה סגי באביו מישראל כדאיתא בעשרה יוחסין עכ"ל. ולפום ריהטא לעין הקורא דבריהם מן התמיהים דאי טעמא דיחס כהונה אהני לן לענין חליצה א"כ באמו ישראלית נמי אמאי פסול לחליצה הא אפילו לענין יחס כהונה קי"ל דגר שנשא ישראלית בתו כשרה לכהונה כמבואר ועכ"ל דלענין חליצה גזרת הכתוב הוא אם כן מה"ט נמי אפילו אביו ישראל נמי נימא דגזרת הכתוב היא ואמנם הנראה אצלי בכונת דבריהם דס"ל ז"ל דכיון דה"ט דחליצה דבעינן אביו מישראל ולא סגי לן באמו מישראל דומיא דדיני ממונות משום יתורא דבישראל א"כ מסתבר לומר דכי מיעט קרא היינו דוקא בגר שנשא ישראלית משום דכיון דקי"ל בעלמא דכל מקום שיש קדושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר א"כ ה"ז גר כאביו ולא קרינן ביה בישראל ותדע שהרי לדעת הר"ן ז"ל פ' עשרה יוחסין גר שנשא בת ישראל הולד גר ומותר בממזרת ומטעמא דכיון דיש קדושין ואין עבירה הולד הולך אחר הזכר וה"ז גר וגרוע טפי מגוי שנשא ב"י שאסור בממזרת כמו שיע"ש וכן נראה דעת התוס' ז"ל שם ד"ה והרי גר וכבר כתוב אצלי בזה באורך במקום אחר וא"כ אע"ג דקי"ל דגר שנשא ישראלית בתו כשרה לכהונה לענין חליצה מיעטיה קרא בהדיא מדכתיב בישראל וה"ז גר אמנם כל שאביו ישראל ואמו גיורת כיון דקי"ל הולד הולך אחר הזכר א"כ ישראל גמור קרינן ביה שהרי אסור הוא בממזרת כישראל וליכא למעוטינהו כלל מיתורא דבישראל וז"ש דהא אפילו לענין יחס כהונה סגי באביו מישראל כונתם דאי לענין יחס כהונה הוי מיפסל באביו מישראל שפיר הוה ממעטינן ליה מקרא דבישראל דבעינן ישראל גמור האזרחיי וכשר לכהונה אמנם כיון דלענין יחס כהונה ג"כ קרינן ביה שפיר ישראל גמור א"כ מהיכא תיתי למעטינהו אמנם באביו גר ואמו ישראלית אע"ג דכשר לכהונה ממעטינן שפיר מקרא דבישראל דאין זה ישראל אלא גר ומותר בממזרת זה הנ"ל אמת בכונתם ודוק: